

NARODNI DNEVNIK

Izhaja vsak dan opoldne, izvemši nedelje in praznike.

Mesečna naročnina: V Ljubljani in po pošti: Din 20.—, inozemstvo Din 30.—.

Neodvisen političen list.

UREDNIŠTVO:

SIMON GREGORČIČEVA ULICA ŠTEV. 23.
UPRAVNIŠTVO: KONGRESNI TRG ŠTEV. 3.
TELEFON ŠTEV. 2832.

Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi po tarifu.

Pisnim vprašanjem naj se priloži znamka za odgovor.

Račun pri poštnem ček. uradu štev. 13.633.

Lamentacije dr. Žerjave.

V beograjski »Reči« je napisal šef slovenske SDS dr. Gregor Žerjav uvodnik o izjemnem stanju v Sloveniji. Članek mora biti po mnenju naše SDS silno imeniten, ker ga je »Jutro« v svoji nedeljski številki celotno ponatisnilo. Manj v sled njegove imenitosti, ko pa zaradi njegovih več kot imenitnih trditvev, moramo tudi mi posvetiti temu član-ku nekaj pozornosti.

V tem članku skuša dr. Gregor Žerjav dokazati, da vlada v Sloveniji izjemno stanje in to v sled teh stvari: Z vstopom SLS v vlado je nastopila v Sloveniji pravna nesigurnost. Klerikaleci hočejo dokazati, da je klerikalizem in država eno. Nastavljajo se samo klerikaleci in iti je moral finančni delegat, ki je osem let potrpežljivo prenašal ves odij državnega fiskusa in raznih krutih odredb svojih ministrov. Vsa kompeten- ca nad cestnimi odbori je izročena ob- lastnemu odboru, nadzorstvo nad obči- nam je izročeno oblastnemu odboru. Volivni red za Ljubljano je spremenjen in enako tudi za Trgovsko zbornico. Pa- trioti se preganjajo in ubija se v Slo- veniji ohi kapital, ki je pravi in končni ošon državne ideje.

To je kratka vsebina Žerjavovih la- mentacij, ki niso zausnice samo po njih vsebini, temveč še bolj po tem, kdo jih iznaša.

Pa poglejmo si najprej, kaj ni g. dr. Žerjavu prav. Žerjav pravi, da vlada v Sloveniji izjemno stanje.

Radi verujemo, da vlada za SDS čisto izjemno stanje, ker vendar enkrat ne more komandirati po svoji mili volji. Toda tako izjemno stanje je čisto v re- du, ker SDS nima ljudskega zaupanja, v demokratičnih državah pa imajo pravi- co do vladanja samo tisti, ki imajo ve- čino naroda za seboj. Tudi s tem se bo morala sprijazniti še naša dična SDS. s samekresi oznanja integralna jugo- ni pa v redu, kadar vlada v državi ta- ko izjemno stanje, da se ubijajo ljudje pri belem dnevu in da se morilec ne pokličejo na odgovornost. In tudi ni v redu tako izjemno stanje, da se s sa- mokrski oznanja integralna jugosloven- venščina. Tako izjemno stanje pa je v Sloveniji bilo in tedaj je bila SDS na vladi! Kje je bil tedaj šef naše SDS., da bi jo prijel za ušesa! Da, tedaj je bila pravna nesigurnost v deželi in ne brez zasluge SDS.

Posebnost svoje vrste je vzdih po biv- šem finančnem delegatu, ne v sled ose- bne, temveč v sled načelnega stališča. Na vsak način pa priča vzdih dr. Žer- jave o čudnem pojmovanju demokrati- ne uredbe države. Pri tej priliki bi pri- pomnili v karakterizacijo izvajanj dr. Žerjave samo to, da novi finančni dele- gat sploh ni klerikalec.

Nekaj posebnega je tudi, da je dr. Žer- jav proti temu, da ima oblastni odbor nadzorstvo nad cestnimi odbori in ob- činami. Kar strmino, kako si pravza- prav predstavlja dr. Žerjav decentraliza- cijo in samoupravo ljudstva. Ali tako, da ima vso oblast centralna vlada, prav nobene besede pa od ljudstva izvoljeni oblastni odbori? Ali mar zato, ker niso ti v rokah tajništva SDS?

Pogumen je očitek dr. Žerjave zaradi volivnega reda v Ljubljani. S finančnim zakonom je vzela SDS Ljubljani čisti propore, in sedaj ga je SLS z enakim zakonom vrnila. G. dr. Žerjav pa jadi- kuje! V resnici, več ko imeniten pogum! Najlepše si vsak prihrani za konec in tako tudi dr. Žerjav, ko toži, da se kapi- tal v Sloveniji ubija. Ali morda g. dr. Žerjav res ne ve, kdo je ubil Jadransko

Nettunske konvencije bodo ratificirane pod pogojem re- vizije tiranskega pakta.

Beograd, 11. aprila. Danes bi bil mo- ral biti prvi sestanek med našim posla- nikom v Rimu Rakičem in italijanskim predsednikom vlade Mussolinijem. Se- stanek je edino odvisen od tega, ali bo naš kurir, ki je z jasnimi instrukcijami odpotoval v Rim, prišel ob pravem času tja. Samo, ako bi se dogodila taka za- kasnitev bi bil sestanek lahko odgo- den za 24 ur.

Na ta način bi se pričeli direktni raz- govori med našo državo in Italijo za re- šitev nastalega konflikta, jutri. O direk- tivah, ki so bile dane našemu poslani- ku v Rimu, se v dobro poučenih krogih zagotavlja, da se bo naša država izjavila za pripravljeno, da ratificira nettunske konvencije pod pogojem, da se Italija s svoje strani izjavi v neki diplomatski obliki, ki se bo določila dogovorno, da tiranski pakt ne pomeni zaščite režima Ahmeda bega Zogu, temveč samo jam- stvo za suverenost in samostojnost al- banske države.

V ostale se pa o tem vodijo nadalj- ni razgovori med kabineti velikih sil, ki so prevzele vlogo posredovalca za reši- tev vseh spornih vprašanj med našo državo in Italijo. Ker so napor veliki- sil za sedaj dovedli do tega, da so uverili tudi italijansko vlado o potrebi sporaz- uma, se misli v beograjskih diplomatskih in političnih krogih, da bodo pogo- ji za sporazum sprejemljivi za obe inte- resirani državi. V zvezi s tem vpraša- njem se vodijo razgovori o splošnem na- šem mednarodnem položaju in se se ve-

dno komentira pakt prijateljstva med Madjarsko in Italijo. V tem paktu se z naše strani ne vidi noben akt proti naši državi in se zasedaj zavzema stališče pričakovanja, da se bo moglo razvideti, kaj bosta dalje ukrenili Italija in Ma- djarska. Naši vladni krogi poudarjajo, da je naša vlada voljna sprejeti pogajanja za tranzitni promet in za arbitražno po- godbo z Madjarsko. Smatra se, da se z madjarske strani ne bo nič storilo, kar bi moglo pokvariti dobre odnose, ki danes vladajo med Madjarsko in Jugo- slavijo.

TA TEDEN SE PRIČNO DIREKTNJA POGAJANJA Z RIMOM.

Beograd, 11. aprila. Direktna pogaja- nja z Italijo so še vedno predmet živah- nega zanimanja vseh političnih krogov. Dosedaj se pogajanja še niso mogla za- četi, ker je bil Mussolini okupiran s po- gajanjem z Bethlenom. Dopušča se mož- nost, da se pogajanja ne bodo pričela niti v torek; ako bi bil Mussolini zadr- žan, da se sestane z Rakičem, ki je za- prosil ta sestanek za torek. Vsekakor se bodo pogajanja pričela v teku tega tedna.

Včeraj dopoldne so bili francoski, an- gleški in nemški poslanik pri ministru zunanjih poslov dr. Pericu in pri njego- vem pomočniku Markoviću, da se infor- mirajo o direktnih pogajanjih in o roku, kdaj se bodo ta pogajanja vršila. Dobili so odgovor, da natančen datum še ni do- ločen in da je vse závisno od Mussoli- nija, kdaj bo lahko sprejel Rakića.

potoval v Bukarešto. Morda pa se bo upoštevala prisotnost bizantologov v Beogradu.

KONFERENCA DEMOKRATSKE STRANKE V ZAGREBU.

Zagreb, 11. aprila. Včeraj dopoldne in popoldne se je vršila v Zagrebu po- krajinska konferenca demokratske stran- ke, na kateri so bile zastopane vse or- ganizacije Demokratske stranke na Hr- vatskem. Na konferenco so prispeli iz Beograda dr. Voja Marinković, dr. Ribar in Grga Angelinović.

Dr. Marinković je dejal o svojem pri- hodu v Zagreb, da je prišel zato, da se udeleži te konference. Na vprašanje, ali bo vstopila Demokratska zajednica v vlado, je Marinković odgovoril, da še ni krize in da še potemtakem nihče nima mandata za sestavo vlade. Zaradi tega se tudi ne vodijo pogajanja o vstopu stranke v vlado. Kar se tiče konference, je izjavil svoje zadovoljstvo, ker se je na konferenci videlo, da stranka v zad- njem času lepo napreduje.

Marinković se povrne danes v Beo- grad.

OTVORITEV BIZANTOLOŠKEGA KON- GRESA V BEOGRADU.

Beograd, 11. aprila. Danes ob 10. se bo pričel v navzočnosti kralja, predse- dnika vlade in skupščine in patriarha Di- mitrije 2. internacionalni bizantološki kongres v veliki dvorani nove univerze. Popoldne si bodo gostje ogledali zani- mivosti mesta. Ob 5. bo svečan sprejem v akademiji, ob 7. bo koncert Obilića in ob 8. slavnosten banket.

LYA MARA SE PONESREČILA.

Hamburg, 11. aprila. Berlinska igral- ka Lya Mara se je včeraj ponesrečila na vožnji z avtomobilom, ki je trčil ob drug avto. Dobila je več poškodb. Ugotovilo se je, da si je zlomila ključno kost.

Važna avdienca Uzunovića.

Beograd, 11. aprila. Včeraj popoldne je bil več ko eno uro predsednik vlade Uzunović v avdienci pri kralju. Na vpra- šanje novinarjev je odgovoril Uzunović: »Ni bilo nič važnega. Kadar gre pred- sednik vlade na dvor, da referira kra- lju o rednem poteku državnih poslov, to ni nič posebnega.

A kaj je z ostavko vlade? Na to bo- ste morali čakati.

Ker se je Uzunović tako izrazil o svo- ji avdienci, se v dobro poučenih krogih smatra, da je ta avdienca velikega po- mena za današnjo situacijo in se misli, da se situacija nahaja na razpotju. Kaj natančnejšega in поблиžjega je težko do- znati o samem poteku, avdiencie, a po- litični krogi, ki so v neposredni zvezi z akcijo, ki jo vodi Uzunović, so mnenja, da se s to avdienco začne prvi raz- plet politične situacije. Težišče vsega je v tem, kako je Uzunović razložil kralju svojo situacijo v parlamentu. Ako je Uzunović v svojem poročilu trdil, da ima zagotovljeno večino, s katero se lahko svobodno in brez bojazni 19. t. m. pred- stavi Narodni skupščini, potem je goto- vo, da Uzunović ne bo po tej avdienci iz- vajal nikakih posledic. V slučaju pa, da je Uzunović pri razlaganju situacije na- vedel pravo stanje stvari in predočil možnost, da vlada ne bo razpolagala s potrebno večino, smatrajo vsi politični krogi, tako centrumaši kakor tudi neza- dovoljneži, da bo moral Uzunović v enem ali dveh dneh podati ostavko in odpreti pot nadaljnemu razvoju dogo- kov. Ker je situacija za Uzunovića da- nes zelo resna in ker ne more z goto- vostjo računati na večino Narodne skup- ščine, so v radikalnih vrstah uverjeni, da je bilo Uzunovićevo poročilo podano si- gurno v tem duhu in da stojimo potem- takem neizogibno pred njegovo ostavko kot prvim aktom po tej avdienci.

KOMBINACIJE Z VELJO VUKIČEVI- ĆEM V OSPREDJU.

Beograd, 10. aprila. V pogledu nadalj- nega razvoja naše politične situacije smatrajo politični krogi, da ima največ izgleda kombinacija Velje Vukičevića in to iz dveh razlogov. Prvič, ker ta kombi- nacija izključuje iz vrhovne državne uprave Uzunovića in Božo Maksimovića in drugič, ker smatrajo, da bi našla več odziva v opozicijskih vrstah kakor pa Uzunovićevo vlada.

SKUPŠČINA FEDERALISTOV V ZA- GREBU.

Zagreb, 11. aprila. Včeraj je bila v Zagrebu skupščina federalistične stran- ke, na kateri je imel dr. Trumbić važen govor o zunanji politiki. Ta skupščina je bila sklicana kot reakcija na Radiće- vo prizadevanje, da se Zagreb podvrže zagrebski oblasti. Vsi poslanci so abso- dili ta poskus Stjepana Radića.

LAHEN POTRES V MOSTARU.

Mostar, 11. aprila. Včeraj popoldne ob 4.43 se je čutil v Mostaru precej mo- čan potres, ki pa ni napravil nobene škode.

MADJARSKA — JUGOSLAVIJA 3:1.

Budimpešta, 11. aprila. Včerašnja tekma med Madjarsko in Jugoslavijo se je končala z zmago Madjarske z izidom 3:1.

AVSTRIJA — MADJARSKA 6:0.

Dunaj, 11. aprila. Tekma Avstrije pro- ti Madjarski se je odigrala z rezultatom 6:0 v korist Avstrije.

Nepopoljšljivi.

Leta in leta se je ponavljala vedno ista pesem. Vedno večje davke je plačevala Slovenija, vedno manj pa je dobivala iz državnega proračuna. Vse slovensko gospodarstvo je vsled tega propadlo in zato se je po vsej Sloveniji vedno bolj širil klic, da treba Sloveniji gospodarsko pomagati in da ne sme nesrečno strankarstvo še nadalje biti glavna točka slovenske politike.

In letos, ko je vstopila SLS kot najmočnejša slovenska stranka v vladu, je javnost splošno pričakovala, da se sedaj prične doba gospodarskega dela za Slovenijo. Vsak Slovenec bi moral biti tega le vesel, zlasti pa vsak pravi naprednjak, ki vendar vedno povdarja, da hoče napredek. Temelj vsega napredka pa je vendar gospodarski napredek.

Zalibog pa se je izkazalo, da so naši narobe naprednjaki ostali svoji reakcionarnosti zvesti in da se niti pri tej za vso Slovenijo tako važni stvari niso mogli otresti svoje strankarske zavisti. In tako smo doživeli v soboto, ko sta »Slovenec« in naš list poročala o velikih uspehih SLS za Slovenijo, da je glasilo narobe naprednjakov te uspehe hotelo utajiti.

»Slovenski Narod«, kateremu je važnejša »zbojščana situacija v Rumuniji« in »pestra ljubljanska« (strankarska) kronika, kakor pa perfektiranje ameriškega posojila — tako je vsaj treba sklepati z ozirom na plasiranje vesti — ta »Slovenski Narod« poroča v drobni pripombi, da poroča sicer Slovenec, da se bodo iz ameriškega posojila začele letos graditi tudi železnice v Sloveniji, da pa v Beogradu o tem žal nič ne vedo...

Glasilo reakcionarnih naprednjakov je samo pozabilo dostaviti: In tako smo prepričani, da na našo splošno zadovoljnost iz klerikalnih železnic nič ne bo. Zakaj mi, kar nas je ta pravih liberalcev se vozimo samo z železnico, ki so jo dali liberalci, ne vozimo se pa v klerikalnih železnicah.

Pripomba: v Beogradu žal o tem nič ne vedo, pa je tudi sicer tako mojstrska in tako originalna, da je treba o njej izpregovoriti še par besed. Bili bi namreč silno hvaležni dičnemu »Slovenskemu Narodu«, če bi povedal, koga v Beogradu je vprašal, če je »Slovenec« vest resnična. Da kak postrešek, ali kdo drugi ne ve o tem ničesar, to radi verjamemo, in da tudi politiki SDS o tem ne vedo nič vedeti, tudi radi verjamemo. Zato pa tem bolj dobro vse to vedo vsi vodilni politiki iz vladnih strank. Zato naj »Slov. Narod« kar lepo pove, kdo nič ne ve o progah, ki se bodo gradile v Sloveniji, ker drugače menda tudi sam

ugane, kako je kvalificirati njegovo pripombo.

Nato poroča »Slov. Narod« o pridobitvi Ljubljanske borze, da sme ta trgovati tudi z devizami. Tudi tu ni mogel premagati »Slov. Narod« svojo zavist in je dostavil, da Ljubljanska borza tozadevnega obvestila še ni sprejela in da tudi še ni znano, ali in kdaj bo otvorila tudi devizno in valutno trgovino.

Pripomba »Slov. Naroda« je popolnoma netočna, ker je bil predsednik Ljubljanske borze, g. Ivan Jelačin, ki se je samo vsled Ljubljanske borze nahajal v Beogradu, osebno obveščen o novi koncesiji Ljubljanske borze. Zato tudi drugi del pripombe »Slov. Naroda« popolnoma odpade.

Dovoljenje za devizno trgovino je za Slovenijo največje gospodarske važnosti, ker to pomeni, da bo letno ostal najmanj en milijon dinarjev čistega dobička v Sloveniji, dočim je šel dosedaj ves ta denar v Zagreb. Zato mislimo, da bi se moral vsak Slovenec iskreno veseliti, da je to bilo doseženo in mislimo, da bi bilo časopisju SDS samo v čast, če bi za beležili po čegavi zaslugi je postala Ljubljanska borza popolna borza. »Slov. Narod« pa seveda kaj takega ne zmore in zato piše tako, kakor da mu je žal, da je bilo to doseženo, ker je to klerikalni uspeh in ne liberalni. Toda gospodje »liberalci« so sami krivi, če niso tega dosegli že leta 1924.

Podpisana je bila koncesija za Ljubljansko borzo, toda ta ni mogla biti več izdana, ker je padla Davidovičeva vlada in je nastopila vlada nacionalnega bloka, v kateri je imela SDS vsaj tako uplivno besedo, ko danes SLS v Uzunovičevi. Toda SDS ni nič storila za Ljubljansko borzo in tudi ni hotela nič storiti, ker se to ni ujemalo z njenimi strankarskimi interesi.

Sicer pa bo o tem še poročano na drugem mestu in zgodovina borze bo zabeležila, čegava je zasluga, da imamo v Ljubljani popolno borzo.

Nepopoljšljivi so naši narobe-naprednjaki. Ko so pred vojno klerikalci pričeli z gradnjo elektrarne na Završnici, so smatrali ti narobe-naprednjaki za svojo glavno delo, da so gradnjo ovirali. Tako tudi sedaj. Ko je vsa Slovenija nad doseženimi uspehi zadovoljna, stoje ti v zeleni zavisti ob strani.

Toda zakaj vsa zavist. Saj so bili leta dolgo v vladi, zakaj pa niso svoje moči uporabili za pozitivne stvari.

Mar mislijo ti zavidneži, da se z intrigami in lenobo dosegajo uspehi.

Nepopoljšljivi in zato tudi brez ljudskega zaupanja in danes manj ko kdaj preje.

Nova grupacija sil.

Nobenega dvoma ni več, da se vedno bolj uresničuje nova grupacija velesil. Anglija hoče za vsako ceno dobojevati boj s sovjeti, ker je postala komunistična propaganda v angleških kolonijah že premočna. Zato si išče zaveznikov in tako je prišlo do italijansko-angleškega zblizanja. Prva posledica tega zblizanja je bila, da je hotela Italija potegniti pod svojo interesno sfero ves Balkan. Zaradi tega je prišlo do ratifikacije besarabske konvencije, zato je nastal Tiranški pakt in zato je bilo sedaj podpisano večno prijateljstvo med Italijo in Madžarsko.

A tudi nasprotniki Anglije ne drže roke križem. Z arbitražno pogodbo z Latiško so sovjeti onemogočili blok baltskih držav proti sebi. S podporo kantonske vlade so podaljšali svojo protiangleško fronto daleč do Rumenege morja. Sedaj pa so storili še korak naprej in zatajili vse svoje prejšnje izjave o tujih kapitalistih in priznali carske dolgovne francoskim kapitalistom. Niso pa ostali samo pri tem, da so tako dosegli zblizanje s Francijo, temveč dosegli tudi njeno pomoč. Francija bo dajala za ceno ruskega petroleja denar za ruske investicije in kakor pred vojno, bo francoski kapital dobival svoje najbogatejše obresti iz ruskih papirjev. Ali se bo tudi obnovila predvojna politična zveza med Francijo in Rusijo?

Ni mogoče še danes na to vprašanje odgovoriti, ker razvoj še ni prišel tako daleč, dasi je jasno, da gre razvoj v tej smeri.

Samo eno vprašanje je še treba rešiti

in nova grupacija bo perfektna. Kam se bo odločila Nemčija? To je sedaj kardinalno vprašanje vse zunanje politike in zato vse snubi nemške simpatije in zato raste vedno bolj nemški vpliv v svetovni politiki. Če bi se odločila Nemčija za francosko-ruski blok, potem bi bile ustvarjene stare sanje Napoleona in ves svet bi bil združen v boju proti anglosaškemu svetu. Bila bi to naravnost grandiozna zveza, ki bi segala od Atlantskega do Severnega morja preko vsega evropsko-azijskega kontinenta tja daleč do Tihega morja. Ne bilo bi sile, ki bi se mogla tej grupaciji upreti. Čisto druga pa bi bila seveda slika, če bi se odločila Nemčija za anglosaški svet. Ali pa ima za industrijsko Nemčijo zmišla, da se veže z industrijsko Anglijo in Ameriko, kjer je njena največja konkurenca?

Z novo grupacijo velesil pa bo ustvarjen tudi nov položaj za vse manjše države, ker le malo držav bo tako srečnih ko Švica, da bodo mogle ostati nevtralne v boju velikih sil. Niti tega ne bo mogla doseči večina malih držav, da bi si mogle svobodno izbrati skupino, kateri bi pripadale. Tudi to bodo odločile velesile.

Vendar pa je jasno to, da bodo imele male države čisto drugačno stališče, če bodo v medsebojnem boju in čisto drugačno, če bodo enotne. Zlasti velja to za balkanske države. Če bodo te po diktatu velikih sil v medsebojnem boju, potem bodo njih dežele bojišča, v nasprotnem slučaju pa jim bo morda vsaj to prihranjeno.

Vsled tega je največje važnosti, da pride do sporazuma med balkanskimi državami, da ne bodo krvavele vsled tujih interesov, temveč da bodo branile samo svoje interese.

Pa še na eno stvar treba opozoriti. Vlade, ki so v nasprotju z narodom, nimajo moči, da bi se uprle tuji sili. Tako moč ima samo vlada, ki je po želji naroda. Revanšna vlada madžarskih grofov, krvava vlada oficirske lige v Sofiji, kupljena vlada Ahmeda bega, vse te vlade nimajo sile, da bi mogle apelirati na pomoč svojega naroda proti tujcu. Mi smo v tem oziru neprimerno na boljšem od vseh naših sosedov. Naj bo naša vlada še tako slaba, naj bodo napake pri nas še tako velike, vseeno so pri nas razmere neprimerno boljše ko drugod in vsak naša vlada sme na patriotizem svojih ljudi apelirati.

In v tem je naša sila, v tem pa je tudi naša dolžnost, da to svojo prednost še izpopolnimo in da pripomoremo, da bo v vseh balkanskih državah zmaga demokracija. Šele potem nas bo nova grupacija sil našla pripravljene.

Politične vesti.

— Francoski general o tiranskem paktu. V »L'Oeuvre« razpravlja francoski general Beraux o Tiranskem paktu in priporoča francoskim generalom, da si ogledajo ta pakt. Vsled Tiranskega pakta je namreč postala situacija ob Vardarju zelo kritična. Če bi se italijanske čete izkrcale v Draču in Valoni in potem odšle na albansko-jugoslovansko mejo, potem bi mogle podvzeti v Macedoniji veliko vojaško akcijo. V tem slučaju bi mogli Italijani v 24 urah zasesti Skopje (?) in prerezati glavno srbsko železniško zvezo. Francozi, ki posvečajo vso pozornost samo Renu in Visli, pozabljajo, da je Vardar enako važen. — Nadalje govori general Beraux o italijansko-madžarskem paktu večnega prijateljstva. Sumnja, da bi bil ta pakt identičen z drugimi pakti prijateljstva in da bi pomenil v jedru le običen arbitražni pakt. Zato bi bilo potrebno, da bi Zveza narodov pregledala in proučila vse pogoje, pod katerimi je nastal.

— Kaj stori Rusija? Sovjetska vlada je ostro protestirala proti napadu na sovjetsko poslaništvo v Peking. V posebni noti je sovjetska vlada konstatirala, da je bila kršena eksteritorialnost, da so bili aretirani člani poslaništva in ljudje, ki so v oficijelnih spisih na poslaništvu zaposleni oseb, da so bile žene in otroci zlostavljani, da so bili prostori poslaništva poškodovani in oplenjeni ter ukradeni uradni spisi. Pa tudi druge stvari so bile ukradene. Sovjetska vlada napoveduje najostrejšo protiredebo. — Vrhovni vojni svet je sklenil, da imajo takoj oditi v Azijo 4 pehotne in 3 kavalerijske divizije. Mongolska konjenica, v številu 40.000 mož je prekorajčila kitajsko mejo. Če zadnja vest odgovarja resnici, potem je vojna v Mandžuriji neizogibna.

— Anglija bo zasedla ves Šangaj? Po angleških vesteh so zaprosili ugledni kitajski trgovci v Šangaju komandanta angleških čet, da zasede tudi kitajski del mesta Šangaja, ker bi bilo samo mesto varno pred komunističnimi prekučmi. Verjetno je, da je bila ta prošnja od Angležev naročena, da bi mogle angleške čete zasesti ves Šangaj. Znano je namreč, da smatrajo angleški vojaški krogi mejo mednarodne neslobine v Šangaju strategično kot silno slabo in bi zato hoteli to mejo razširiti.

— Čangkajšek hoče postati diktator. Po angleških vesteh se je nasprotje med vodstvom kantonske stranke in vrhovnim poveljnikom kantonske armade Čangkajšekom zelo poostilo. Čangkajšek da se čisto očitno pripravlja skleniti mir s Čangsolinom in postati nato diktator Kitajske. Angleški listi poročajo nadalje, da se pogaja Čangkajšek z bogatimi šangajskimi trgovci za posojilo v znesku 15 milijonov dolarjev. Trgovci so pripravljeno dati ta denar, stavijo pa gotove pogoje. Tako naj bi Čangkajšek popolnoma pretrgal vsak stik z radikalnim centralnim odborom Kuomintang v Hankowu. Nadalje naj bi sklenil sporazum s Čangsolinom ter odstavil zunanjega ministra Čena, ki da je preveč radikalen. Končno bi moral razorožiti vse kitajske delavske čete v Šangaju. — Na drugi strani pa se poroča, da je Čangkajšek odšel v Nanking, da prevzame vodstvo ofenzive proti Čangsolinu. Potemtakem je mogoče, da so angleške vesti o nasprotju stranke samo pobožna angleška želja.

— Ruski konzulat v Šangaju je obkolila kitajska policija, ki aretirala vsakega Kitajca, ki pride iz konzulata. Proti tej novi kršitvi diplomatske eksteritorialnosti se je sovjetski zastopnik ostro pritožil.

— Avstrijski Judje in parlamentarne volitve. Čeprav so avstrijski Judje številno najmočnejša skupina, je vendar težko verjetno, da bi dobili vsaj enega predstavnika v parlamentu, ker so razdeljeni na sioniste in na asimilante. — Sionisti na Dunaju bodo, kakor pri prejšnjih, tako tudi pri sedanjih volitvah nastopili s samostojno kandidatno listo. Računajo s tem, da dobe v severno-vzhodnih volilnih okrajih dovolj glasov za en mandat. Te nade se nanašajo na to, da bo blok vladnih strank kandidiral tu znanega dunajskega hakenkreuzlerja in organizatorja pogromov dr. Riedla. Judje, ki so v tem okraju v večini, smatrajo to za provokacijo in ni izključeno, da tokrat proderejo tu sionisti. Sionisti so objavili pred kratkim volilni program, v katerem se pritožujejo nad slabim postopanjem z Judi in nad širjenjem antisemitizma z Avstriji.

Izidor Cankar, Ljubljana.

„Likovna umetnost“ ali drugače?*

Za slikarstvo, kiparstvo in arhitekturo, torej za to, kar Nemci imenujejo bildende Kunst, Francozi les arts plastiques, Angleži fine arts, Italijani arte, Čehi výtvarné umění, sem prevzel izraz »likovna umetnost«, ki ga imajo Srbi in Hrvati; ker je bil pri nas doslej v navadi izraz »upodabljajoča umetnost« ali »oblikujoča umetnost«, se je nekaterim zdelo »likovna umetnost« sumljiva; mislili so nemara, da je to zopet eden izmed mnogih drobnih poskusov, da se zaradi izvenjezikovnih fantomov razbije ustaljena organičnost slovensčine. Pa ni tako. Tudi sam sem dolgo omahoval med »upodabljajočo«, »oblikujočo« umetnostjo in drugimi termini ter sem se slednjič odločil za »likovno umetnost«, ker ta izraz najjasneje označuje stvar in najbolj ustreza duhu našega jezika.

Izraza »oblikujoča« in »upodabljajoča« umetnost sta po obliki in zmislu prevzeta iz nemščine (bildende Kunst) in se niti po obliki niti po zmislu ne prilagata slovenskemu mišljenju. Bodi v nemščini kakorkoli, v slovenščini izraža deležnik sedanjega časa trajno aktualno delovanje, ne pa trajnega delovnega značaja tistega subjekta, ki deluje, tako da je »plesoča umetnost« plesna umetnost, ki sedaj pleše, in pa nujno likratni plesna umetnost; poročevavec, ki bi z balkona motril ples slikarjev, bi mogel z mirno dušo zapisati, da je bilo prijetno gledati to mlado, plesočo umetnost, čeprav plesne umetnosti v dvorani ni bilo videti. Deležnik sedanjega časa označuje dalje zgolj sedanje, še vedno se vršeče delovanje in zato je prav, če govorimo o Raffaelovi oblikujoči umetnosti, kadar hočemo, postavim, reči, da le-ta še vedno oblikuje sedanje kulturo, a napadno, kadar mislimo na nekdanje Raffaelovo slikarsko delovanje, ker Raffael ne ustvarja nobenih slik več, ker torej danes ni več oblikujoč umetnik, čeprav je nekoč bil. Isti zakon jezikovne logike nam brani, da bi, na primer, nekdanjo Ciceronovo retoriko imenovali njegovo govorečo umetnost, in nas silijo, da jo nazivamo govorno ali govorniško umetnost.

Deležniška oblika izrazov »oblikujoča« in »upodabljajoča« umetnost je napačna, a napačen je tudi njih zmisel. »Oblikujoča« umetnost je tista umetnost, ki kaj oblikuje, a ker oblikuje vsaka umetnost, naj si bo poezija, glasba ali igralska umetnost, ni videti, kakor bi smeli to lastnost prisoditi prav slikarstvu, kiparstvu in arhitekturi kot njih specifični kriterij. Nasprotno; slikarstvo, kiparstvo in arhitektura se po vsem drugem razlikujejo od vseh ostalih umetnosti, z njimi pa jih družijo prav ta posebnost, da oblikujejo, da ustvarjajo neke forme, kakor druge umetnosti ustvarjajo svoje. Zato bi bilo ne-logično, če bi tisto, kar je skupni vseh umetnosti lastno, hoteli pri eni izmed njih rabiti kot distinktivno oznako.

Prav tako neprimladen je izraz »upodabljajoča umetnost«. Upodabljanje, delovanje, po katerem nekaj nečemu drugemu podobno postane, se da vzeti, čeprav je tudi tukaj treba včas malo sile, kot značilnost v ustvarjanju slikarstva in kiparstva, nerabno pa je »upodabljajoče« kot karakteristika arhitekture. Slikarstvo in kiparstvo res največkrat ustvarjata predmete, ki so kakorkoli podobna fizičnega sveta, arhitektura pa ne gradi posnetkov po naravi, ničesar ne upodablja, marveč tvori svojevrstne umetniške organizme, ki jim v zunanjem svetu ni vzorcev. Arhitektura ni »upodabljajoča« umetnost.

Če se vprašamo, kaj je slikarstvu, kiparstvu in arhitekturi skupno in po čem se ločijo od vseh drugih umetnostnih panog, se slednjič prepričamo, da obstoji ta skupnost in ločilo v ustvarjanju umetnih likov. To je trajnih, z vidom zaznavnih tvor. Glasba ustvarja zvočne, poezija miselne in zvočne organizme, trajne visualne organizme, like, pa ustvarja samo slikarstvo, kiparstvo in arhitektura. Iz bistva stvari torej izhajamo, če vzamemo besedo lik, ki je v slovensčini domača, za izhodišče pri tvorbi potrebnega termina; bistvo stvari zadenemo, če slikarstvo, kiparstvo in arhitekturo (po analogiji kraj — krajevan) imenujemo — likovno umetnost in ne drugače!

* Z avtorjevim dovoljenjem ponatis iz Zbornika za umetnostno zgodovino.

»SLOVEN«.

Tako se imenuje tednik, ki je prišel izhajati v Beogradu in ki se razpošilja tudi v Sloveniji. Njegova vsebina je silno revna, zato pa bogata na obrabljanih frazah. List je skrajno carističen in prinaša celostransko sliko ruskega carja ter sliko Nikolaja Nikolajeviča.

Kako so ta in vsi caristični visokorodni emigranti vredni podpore, naj pokaže anketa, ki jo objavlja »Prager Presse« pod naslovom »Zabaven eksil«.

Zelo značilen preprič je nastal te dni v kazinu v Cannesu, zbirališču odstavljenih knezov in generalov, zlasti ruskih, med velikim knezom Mihajlom in sinom generala Wrangla. Veliki knez je nahiril Wranglovega sina, ki je vnet plesalec in mu dejal: »Pri sedanjem žalostnem položaju naše domovine je za človeka, ki se piše Wranglov, nedostojno pred vsem svetom plesati naše domovine.« Pa mu je zabrusil Wranglov sin: »Zato pa tudi pijem samo vodo, cesarska kega kneza, ki je bila preobložena z botelkami: »Sva torej botli!«

A naši ljudje pa naj bi žrtvovali denar za ta veseli eksil!

Koalicija NRS i SLS.

Veliki so vspehi, ki jih dosega Jugoslovanski klub kot član vladne koalicije z Narodno radikalno stranko. Vsak nepristranski človek jih mora priznati. Da uspehi se vidijo nekaterim celo tako neadekvatni, da jih iznašajo celo kot neadekvatne očitke, češ da Slovenija uživa izjemno stališče napram ostalim pokrajinam naše države. Samo blede zavisti, ali pa oboje skupaj moreta torej zanikati ali zmanjšati pomembnost uspehov. Zdi se, kakor da je nastopil konec sedmim suhim letom.

Vesika idejna pridobitev je — znanja demokracije.

Mej materijelnimi pridobitvami jih je mnogo, ki gredo na račun reparacij, to je, da se popravljajo krivice, opustitve in zapostavljanja minolih let. Mnogo pa jih je, ki so toliko neposredno kolikor posredno v korist vsej državi. Mej te je brez dvoma šteti zgradbo novih železnih prog v Sloveniji, razne davčne olajšave, znižanje gotovih carinskih postavk za najširšim ljudskim plastem koristne predmete itd.

Vse, kar se je dalo oblastnim skupščinam, služi samo onemu, vsestransko zahtevanemu smotru, da postanejo te skupščine in delo njihovih odborov življenja zmožna. Celo SDS je bila zahtevala — če ni bila ta zahteva namenjena samo za volilno borbo? — da je izgraditi oblastne samouprave do popolnosti. Tudi v tem slučaju ni govoriti o kakem posebnem privilegiju Sloveniji, zakaj, kar se je dalo eni oblastni skupščini, more dobiti tudi druga. Vsaj načelo je postavljeno. Izgraditev oblastne samouprave pa je v eminentno korist celotni državi. Oblastna samouprava ni sama sebi namen, ampak jo je oceniti kot del državne uprave. Kot taka prinaša, čim intenzivnejše in smotrenjeje je njeno delo, neposredne koristi državni celoti. Vršila odlično zadržavno delo. Prevzame mnogo poslov centralne uprave in ni dvoma, da se bodo ti posli, decentralizirani, vršili mnogo racionalnejše in cenejše, nego doslej. Z razbremenitvijo centralne uprave je razbremenjen državni proračun tako na pasivni kakor na aktivni strani.

SLS je po pravici ponosna na delo svoje delegacije v Narodni skupščini in svojih treh ministrov. Umevni so triumfalni glasovi v njenem časopisu. Upravičeno povzdiguje svoje uspehe ter se z njimi ponaša. Kompanja, ki jo proti tako uspešnemu delu, namenjenemu zlasti v blagor Sloveniji, vodi del

slovenskega časopisja, je le znak one inferiornosti slovenske politike, ki nam je bila napravila že toliko škode in koje poslednji ostanki bodo — tako kažejo vsa znamenja, — kmalu izginili s površja.

Toda SLS je le pravična, ako priznava, da je te vspehe mogla doseči s pomočjo Narodne radikalne stranke, svoje sopogodnice. Za vsako dajatev je treba dveh: poleg onega, ki jemlje, onega, ki daje. Zvestobi, lojalnosti in dobri volji druge, dosti močnejše, koalirane stranke je zahvaliti, ako so želje in težnje Jugoslovanskega kluba našle pri njej pravo razumevanje.

S tem pa je podan dokaz, ker smo bili že večkrat trdili, da namreč ni resnica, da se Srbijanci ali celo da je Narodna radikalna stranka aprioristična nasprotnica Slovincem in Hrvatom. Pomesti je tudi kleveto hegemonije. Srbijanci, ki so se bili oživali v svojo lastno državnost, so vajeni gledati na celoto. Država kot taka jim je glavni predmet njihove politike. Ob vsakem problemu se vprašajo, je li v korist celoti. Tako je bilo, ko je bila po usodepolnem naključju zavlada JDS in potem SDS ter je Beogradu kot nekaka reprezentativna prečanstva servirala najpretranejši in okoreneli centralizem kot spas države. Beograd je vzprejel ponudbo, misleč da je to želja in volja vseh prečanskih krajev. Trebalo je dolgih sedem, osem let, preden je bil podan dokaz o popolni zgrešenosti te politike. Ni bil kriv Beograd. Beograd je bil pripravljen upoštevati vsak pametni predlog glede oblike in uprave nove države. Znano je, da je sam Nikola Pašić več časa mislil celo na federativno ureditev države. Zato je Narodna radikalna stranka, čim je bil ad oculos in na veliko škodo države podan dokaz o kvarnosti politične koncepcije SDS, brez oklevanja krenila na desno. Odtod koalicija z Radičevom stranko, ki bi še danes obstojala, ako bi šlo po volji NRS, odtod sedanja koalicija z SLS.

Narodna radikalna stranka je pri tem pokazala vso svojo širokogrudnost. SLS se ne samo nima pritoževati, ampak mora priznati, da je našla v NRS stranko širokoga političnega obzorja in globoko vkoreninjenega patriotizma, ki ume postavljati ambicije in celo prestiž stranke v korist celoti. Zategadelj je le pravično, ako ugotovimo, da si zaslug na doslej s to koalicijo doseženih uspehah delita tako SLS kakor NRS. N. N.

Kolo jugoslovanskih sester.

Včeraj, na cvetno nedeljo, je polagalo eno naših najagilnejših ženskih društev Kolo jugoslovanskih sester bilanco svojega neumornega dela na karitativnem, socialnem in prosvetnem polju.

Šesti redni občni zbor v Narodnem domu je otvorila ob 3. uri popoldne ob številni udeležbi društvena predsednica ga. Franja Tavčarjeva, s pozdravom vseh navzočih, zlasti pa delegatke, ki so prihitele k občenemu zboru tudi iz najbolj oddaljenih krajev. Po delegatkah so bile zastopane podružnice v Murski Soboti, v Ptuj, Novem mestu, Kranju, Škofji Loki, Kamniku, Štepanji vasi in drugod.

Predsednica je v svojem nagovoru ome-

njala, da se je Kolo tekom svojega šestletnega delovanja skušalo povzpeli do višine svojega vzora Kola srpskih sester. Požrtvovalne odbojnice in članice se niso ustale največjih naporov pri delu za kolonijo slovenske dece v Omišlju, pri zbiranju darov na materinskem dnevu in na raznih cvetličnih dnevih, pri prodajanju oljk in ob drugih prilikah, samo, da pridobe Kolu dovolj gornjih sredstev za izvrševanje njegove koristne naloge. Tudi razni odličujoči faktorji so šli društvu zelo na roko, zlasti mestni magistrat, ki je poklonil društvu večji znesek za otroško kolonijo na Omišlju ter naše občinstvo, ki tudi pomaga društvu s prav znatnimi podporami. Predsednica je zaključila svoj go-

vor z željo, da bi se Kolo vedno tako krepko razvijalo in da bi se izkazalo vredno svoje visoke vrhovne zaštite kralja in kraljice.

Predsednica se je med drugim spomnila tudi umrlih članic, agilnih Kolašic ge. Klemenčičev in ge. Minke Jelačinove, katerima na čast vstanejo zborovalke s svojih mest.

Po predsedničinem poročilu pod društvenajna tajnica gđe. Engelmannova poldrugo uro trajajoče dolgo izčrpno poročilo o vsem delovanju društva. Poročilo povdarja, da se je društvo krepko razvilo in da ima sedaj v vsej Sloveniji svoje podružnice, od skrajne severne meje do južne. Kolo je imelo v Ljubljani 1470 članic, v ostali Sloveniji pa 5560, torej vseh skupaj 7030.

Najlepša prireditev društva je bil gotovo Materinski dan dne 5. in 6. junija, združen z raznimi dijaškimi prireditvami, cvetličnim dnevom in manifestacijami. Društvu je prinesel Materinski dan tudi lep gnoten dobiček, ki ga je uporabilo za obdarovanje ubožnih mater in otrok. Na ženskem kongresu na Bledu je bilo sprejeto, da se vrši letos tak materinski dan po vsej državi in sicer dne 15. maja t. l.

Društvo se je dalje z lepim uspehom udeležilo razstave »Slovenska žena« za časa velelejma.

Kolo je kupilo pri Omišlju na otoku Krku posebno parcelo, kjer namerava zgraditi stalno morskoro zdravilišče za naše bolne otroke. Lansko leto se je morala kolonija nastaniti v šolskem poslopju. Kolo je poslalo lansko poletje partijo 67 deklic in partijo 65 dečkov za 14 dni na morje. Slično kolonijo so vzdrževali na Krku tudi druge podružnice Kola, kakor mariborska, celjska in mežiška.

Ob času organizirane pomoči poplavljenem je priredilo društvo na inicijativo Rdečega križa in oblasti veliko nabiralno akcijo, ki je prinesla nad 55.000 Din prispevkov.

Za božičnico revnim otrokom je Kolo v Ljubljani nabralo za 23.000 Din blaga, mestni magistrat pa je naklonilo podpora 40.000 dinarjev, tako da je društvo o tem Božiču moglo obdariti izredno veliko število otrok. Razdelilo je 240 oblek, 144 parov čevljev, 8 plaščev ter mnogo perila, drugih oblačil in jedil. Društvo je podpiralo naše primorske in obmejne dijakke, naklonilo znatno podporo akademikom za izlet na Angleško itd. Dalje se je društvo po svojih odposlankah udeležilo odkritja spomenika kralju Petru v Kranju, ženskega kongresa na Bledu, sprejema čeških parlamentarcev, med katerimi je bilo več žen, dalje 50-letnice Srpskega ženskega društva v Beogradu, otvoritve ženskega društva v Skoplju, pogreba Zofke Kvedrove v Zagrebu; društvo je omogočilo Cavtatski ženski združbi razstavo vezenin v Ljubljani in ji pomagalo do uspeha itd.

In še zadnji teden so društvene članice izrabile priliko in prav vneto prodajale oljke občinstvu, ki jih je rado sprejemalo.

Se mnogo drugega dela je izvršilo društvo, omeniti je le to, da je pomagalo raznim drugim korporacijam pri cvetličnih dnevih in prireditvah, med drugim tudi pri prodaji vstopnic za večer Srečka Kosovega, za kar je mladina društvu prav hvaležna, kakor tudi njegovi požrtvovalni prednici.

Prav nič niso znošale za centralo v Ljubljani tudi njene podružnice v Celju, Kranju, Krškem, Kamniku, Mariboru, Metliki, Mežici, Mekronogu, Mostah, Murski Soboti, Novem mestu, Ptuj, Radovljici, Rogški Sladini, Škofji Loki, Štepanji vasi, Zagorju in drugod.

Tajniško poročilo, ki je točno orisalo vse tih, skromno, toda velikodušno delo društva, so sprejele zborovalke navdušeno na znanje.

Blagajniško poročilo je podala gđe. Vita Zupančičeva, nakar je v imenu revizorskega odbora predlagala ga. Pajničeva vsemu odboru absolutorij z zahvalo, kar je bilo z odobranjem sprejeto.

Pri točki volitve je predlagala gđe. Bajtova za društveno predsednico ponovno go. Franjo Tavčarjevo, kar so zborovalke sprejele z aplavzom ter tako izkazale svoji prvobiteltelji zahvalo za njeno vztrajno in požrtvovalno delo. Nato je bil izvoljen večinomastari odbor.

Na predlog ge. Tavčarjeve je bila nato

sprejeta udanostna brzojavka kralju in kraljici ter pozdrav Srpskemu kolu.

Pri slučajnostih se je vnela živahna debata o zgradbi ženskega doma v Ljubljani, v katerem upajo najti naša ženska društva varno zatočišče, hkrati pa naj bi se v njem osnoval tudi azil za ostarele uradnice in učiteljice.

Ga. Gromova je se izrekla g. Tavčarjevi v imenu članic zahvalo za njeno nesebično delo društvu v korist, nakar je bil nad dve uri trajajoči občni zbor zaključen. Po občenem zboru se je vršila v mali dvorani »Narodnega doma« čajanka, katere se je udeležila večina zborovalk.

Književnost.

Ivan Cankar: Zbrani spisi. V. zvezek.

»Kralj na Betajnovi«. — »Na klancu«. — Črtice iz leta 1902. Izdala in založila Nova založba v Ljubljani 1927. Uvod in opombe napisal Izidor Cankar. Str. XX + 324.

Ivan Cankar se nam v tem petem zvezku svojih Zbranih spisov kaže v važnem trenutku svojega umetniškega razvoja. Drama »Kralj na Betajnovi«, s katero se zvezek začne, spada še v njegovo mlajšo dobo, ko se je pesnik živahno pečal z Nietzschejevo filozofijotjer je idejno v zvezi z drugo izdajo »Erotike« in s »Knjigo za lahkomišelnice ljudi«, ki sta izšli v prejšnjih zvezkih Zbranih spisov. Tudi v »Kralju na Betajnovi« se še oznanjajo teoremi filozofije nadčloveka, a hkrati je drama, kot urednik v uvodu dokazuje, obračun z Nietzschejevo etiko in zaključek pesnikove mladostne dobe. Roman »Na klancu« vodi čitatelja v novo dobo. V oni čas umetniškega ustvarjanja, ko se je Ivan Cankar naporno ukvarjal z našo narodno usodo, jo osvetljeval od vseh strani in neutrudno reševal problem naše narodne eksistence. Ta roman je hkrati spomenik, ki ga je Ivan Cankar postavil svoji materi-mučenici; po svoji kompoziciji spada med najpopolnejša pesnikova dela.

Kakor dosedanj zvezki je tudi ta tipografsko brezhiben in zelo ekonomičen. Knjiga se dobi v Novi založbi in v vseh knjigar-nah ter stane v polusnje vezana 90 Din, v polplatno vezana 70 Din, broširana 55 Din.

»LJUBLJANSKI ZVON«.

Izšla je 4. letošnja številka »Ljubljanskega Zvona«. Vsebinska je sledeča: 1. Jos. Wester, iz Aškerčeve literarne ostaline (Dalje prih.). — 2. Joža Lovrenčič, Publius in Hip-sala. (Dalje prih.). — 3. Igo Gruden, V spominsko knjigo. — 4. Vlad. Velmar Jankovič, S knjižnega trga. (Konec prih.). — 5. Joseph Conrad, Laguna. — 6. Miran Jarc, So-net. — 7. Bratko Kreft, Klavir v baraki. — 8. Miran Jarc, Evropski duh v sodobni fran-coski književnosti. — 9. Književna poročila. Slovenska dela: Izidor Cankar: Uvod v ume-vanje likovne umetnosti (Balduin Saria). — Knjige »Goriške Matice. (Konec. — Joža Lo-vrenčič). — Srbsko-hrvaška dela: Vl. Vel-mar Jankovič: Dečak s Une (Miran Jarc). — 10. Kronika: Domači pregled: Drama (Dalje prih.). — Fran Albrecht). — Nekaj glos-ki izvajanju Beethovne »Devete simfonije« (M. Polić). — Inozemski pregled: Joseph Conrad (M. Š.). — Popravek.

»ČAS«.

Marčna številka v Clevelandu izhajajoče revije »Čas« ima sledečo vsebino: Ne za-mudimo. Frank Kerže. — Čokolada. A. Ta-razov-Rodionov, F. K. — Sprava zimske ob-leke. — Cilindrska republika. — Slika iz ži-valstva. D. J. Akely. — Semtje za delom. J. Hibernik. — Iz spominov na vjetništvo. Anton Debevec. — Sosedje oblaki. — Res-nica in laž. — Živali za znanstvo. — Vsebinska priloge: Obisk stare domovine. — Iz uprav-ništva. — Nekaj o cvetlicah.

Avstrijsko-češkoslovaška trgovinska poga-janja so pretrgana, ker je češka vlada izja-vila, da avstrijskih predlogov ne more spre-jeti.

Ob priliki desetletnice vstopa Amerike v svetovno vojno je poslal predsednik Dou-mergue Coolidge-u brzojavko, v kateri iz-raža nado, da se bo francosko-ameriško pri-jateljstvo še okrepilo.

Iz Churchillovih vojnih spo-minov.

Usodna napaka admirala Jellicae, da ni odločilnega dne odgovoril na napad nemških torpednih rušilcev s protinapadom, pač pa se je rajši umaknil za par točk, je omogočila admiralu Scherru, da je srečno izvršil svoj umik in rešil nemško brodovje z razmeroma manjšimi izgubami pred močnejšim sovraž-nikom. Podobne napake so se večkrat po-navljale tudi pri vojski na suhem.

Prvi tanki.

Stalno naraščajoče hrepenenje po zmagi nad sovražnikom za vsako ceno so povzro-čile avgusta meseca zelo nepreviden korak — na pozorišče so bili predčasno pripeljani prvi — tanki. Poizkusi s prvimi tanki so se vršili v januarju v Hatfield Parku ob pri-sotnosti kralja. Lord Kitchener se je izrazil o tankih zelo skeptično, dočim je bil pa Lloyd George navdušen, a angleški gene-ralni štab le deloma interesiran. 50 teh ve-likih, izdelanih v največji tajnosti in na-še nazivamo »tanki«, da bi bila odvrgjena pozornost od njih, je bilo pripeljanih v Fran-cijo v začetku bitke ob Sommi, kjer naj bi jih preizkusili. Tudi moštvo zanje bi mora-lo biti izvežbano. Ko so ugotovili, s kako lah-koto zmagujejo jarke in uničujejo žične ovire, napravljene za angleško linijo baš za te poizkuse, se je interes generalnega štaba neobičajno dvignil in izrekel je željo, da bi bili tanki brez odlašanja uporabljeni v bitki.

Lloyd George je bil mnenja, da bi bilo takojšno uporabljenje novega orožja, ki je bilo še v majhnem številu na razpolago, pre-nagljeno. Informiral me je tedaj o diskusiji, ki se je o tem predmetu pripravljala. Mene je ta načrt, da se izroči sovražniku tajnost, tako presenetil, da sem si izprosil audien-co pri ministrskem predsedniku Asquithu, čigar odločen nasprotnik sem tedaj bil. Mini-strski predsednik me je sprejel zelo prija-teljsko in me potrpežljivo poslušal, da sem imel vtis, da se mi je posrečilo prepričati ga o pravilnosti mojega nazora. Če se mi je to posrečilo, vendarle ni imelo uspeha, ker mi-nistrski predsednik ni uveljavil svoje volje in je 15. septembra prvih 15 tankov, »velikih oklopnih vozov«, kakor so jih imenovali v komunikaciji, pričelo akcijo na fronti 4. ar-made pri napadu med globeljo comblesko in Maškinpuch.

Razkrita skrivnost.

Od 59 tankov, ki so bili prepeljani v Fran-cijo, jih je dospelo 49 na bojišče, 35 jih je prišlo v pozicije, kjer bi naj bili uporablje-ni, in od njih 31. tank je prekorajil jarke. Kljub temu, da so pretrpeli tanki vse otro-ške bolezni, od katerih ni bila zadnja ne-zadostno izvežbano moštvo, ki je ravno z njim — kljub temu, pravim, se je takoj po-kazalo, da je posegel v vojno nov faktor. En sam tank je pri tej prvi priložnosti »pre-lezele« nemške jarke nasproti Flers in pri-silil sam brez izgub, 300 sovražnikov, da so se udali. Zadoščalo je, da se je tank le po-javil — samo pogled nanj je pognal Nemce v beg. Deset dni pozneje, 25. septembra, je neki drugi tank, ki sta mu sledili dve stol-

niji pešcev, »očistil« 1500 yardev jarkov in ujel 8 častnikov in 362 mož, nevedevši ne-štetu mrtvih in ranjenih. Angleži so pri tem izgubili le pet mož.

Kljub temu pa je bil to le malenkosten uspeh. In za ta malenkostni uspeh je bila sovražniku odkrita skrivnost, ki bi pravilno upotrebljena pripomogla zaveznikom že leta 1917 do brezdvomno velikih zmag.

Če pregledamo znova vse dogodke retro-spektivno, se zdi, da bi bilo prepravično zvrčati vso krivdo na sira Douglasa Haiga. Budisti verujejo, da se ob smrti vsakega člo-veka rodi nov človek, ki podeduje predno-sti in napake svojega predhodnika. Trage-dijo leta 1916 so vnaprej odmerili dogodki leta 1915. Agonija Francozov pri Verdunu je terjala na drugi strani napad Angležev v Franciji, predno je bila angleška armada in posebno težka artiljerija zadostno izvež-bana, da bi lahko napadajoče oddelke obra-nila težkih izgub. Tanki, katerih načrti so bili že izdelani, se niso še rodili. Obenem ni bilo zadostnih sredstev za par ofenziv ob celi fronti in sovražnik je bil do zadnjega tre-nutka v negotovosti, na katerem kraju pri-de napad.

Naša mlada armada.

Kampanja na zahodni fronti leta 1916 je bila od začetka do konca velika zmeta, ki je francosko in angleško armado v primeru z Nemci oslabilo, ne da bi se fronta bistveno izpremenila in ne da bi bile razven Verduna pridobljene kakšne strategične ugodnosti. Izgubo na prestižu, ki so jo Nemci doživeli s svojim neuspehom pri Verdunu, je skoro

popolnoma odtehlala okolnost, da se angleški armadi ni posrečilo prelomiti nemške fronte na Sommi.

Toda niti ta nemški uspeh ne zmanjšuje v zgodovini slavo angleške armade. Mlada armada, kljub temu najboljša, kar jih je kdaj Anglija imela, je improvizirala ob zvoku to-pov, ne le inspirirana od ljubezni do domo-vine, pač pa tudi od prepričanja, da ogro-za svobodo človeka imperijalizem in militari-zem. Bala se ni nobenih žrtv, pa bilo brez-uspešnih; in če bi bile usodne, bi ne zmanj-sale njenega poguma. Najtežji boj, četudi ob-upen, ji ni branil, da bi se ne vrgla znova in znova v ogenj. Niti najtežji fizični na-pori niso omajali njene odločnosti in niso imeli nobenega vpliva na njeno poslušnost in udanost poveljnikom. Bolj mučeniki ka-kor pa vojaki so angleški vojaki žrtvovali vse visoki dolžnosti, ki jih je vse izpolnje-vala. Bojišče na Sommi je bilo pokopališče Kitchenerjeve armade.

Cvet naroda, ki je zapustil življenje sredi dnevnih zaposlenosti, se je odzval klicu Ve-like Britanije in humanitete in prišel od vseh koncev kraljevstva, da žrtvuje življenje za ideale človečnosti. Nepremagljivi, pre-magani le od smrti, so angleški vojaki zgradili leta 1916 spomenik narodnim vrlinam, ki ga bo spoštovalo kraljestvo na otoku tako dolgo, dokler bo živelo.

Očarani zaveznik.

Churchill razmotriva o poizkusu generala Nivella in o posledicah njegovih odnošajev do Lloyd Georgea in angleškega vojnega ka-bineta.

(Dalje prih.)

To nasprotje med obema navedenima sklopi
pinama je dobilo svoj izraz tudi na večer-
njem obnem zboru. Opozicija, ki bi rada
drugo likvidirala, je prišla v ostre izp-
proti odboru, izrabljajoč pri tem malenkost-
ne pogoške v knjigah, ki pa so se izkaz-
le kot pomote. Predsednik Rot, tajnik
glih, blagajnik Pogajen in stavbni vodja
pan so zaman opozarjali združnike na t-

da je zadruga aktivna in da je potrebna solidarnost vseh članov, da izpolni zadruga svoj namen, ki si ga je postavila ob ustanovitvi. Opozicija je v osebah gg. Pillerja, Pokovca in drugih, ostro kritizirala delovanje zadruga in zahtevala likvidacijo zadruga. Zadnje zahtevo je podprl tudi navzoči zastopnik upnikov g. Ogrin, povdarjajoč, da je zadruga postopala neracionalno in da bodo obrtniki rajši sami s posameznimi člani uredili medsebojne obveznosti.

Delovanje zadruga je kritiziral tudi zastopnik mestne občine nadsvetnik Jančigaj, toda naglašajoč, da bi likvidacija le škodovala. Mestna občina zahteva nad delovanjem zadruga svojo kontrolo.

Absolutorij odbora je bil za enkrat odgođen, ker je bila določena posebna komisija, sestavljena iz zastopnikov mestne občine, upnikov, načelnika in obeh skupin zadrugarjev. Ta komisija ima nalogo, da pregleda knjige zadruga in potem ugotovi najboljši izhod iz sedanje krize zadruga. Med drugimi je bil v imenu zadrugarjev, ki še nimajo svojih hiš, izvoljen v to komisijo tudi predsednik upravnega sodišča v Celju dr. Steska. Precej viharan občni zbor je trajal do pol 13. ure.

Prosveta.

»EROS IN PSIHE«

Operna dela poljskih skladateljev so bila v slovenskem gledališču redke gost. Menda so pred leti uprizorili Moniuszkega »Halko« in Münchheimerjevega »Mazepo«; letos pa so uvrstili v repertoar Ludomira Rožického opero »Eros in Psihe« (1922), torej poljsko operno delo novejšega časa.

Vsebina opere je vzeta iz starorimske bajke o Erosu in Psihi, ki hrepenita po združitvi. Libreto je napisal poljski pesnik Jerzy Żulawski, dejanje je razdeljeno v pet slik, ki se vrše v antičnem veku, v Rimu, v nekem samostanu na španskem, v Parizu za časa francoske revolucije in danes. Psiha in Eros nastopata v različnih vlogah, po značaju in simbolično pa sta vedno isti osebi. Prav tako Blaki, ki ju ovira do cilja njune hrepenenja kot posebej izvoljeni. Dejanje, je zanimivo, poetično in nudi skladatelju priliko za velik razmah.

Ludomir Rožicki, Humperdinckov učenec in profesor varšavskega konservatorija je plodovit skladatelj. Poleg klavirskih skladb, simfoničnih pesnitev je napisal 5 oper in balad »Pan Twardowski«, ki ga je lani imela zagrebška opera na repertoaru. V skladatelju »Erosa in Psihe« spoznamo močan dramatičen talent. Ta muzika je impresivistična, ekletična, prav malo samorasla. Naslanja se na vzore Wagnerja, Debussyja, nosi znake veristične glasbe. Skladatelj je z veliko spretnostjo posnel Puccinijeve manire in se uspešno naslajal ob R. Straussovih harmoničnih pikanterijah. Pa tudi z d'Albertom sta si v marsičem v sorodu. Pač pa je Rožicki rafiniran orkestrator, piše zveneč orkester, ki se preliva in blesti v najpestrejših barvah. Opero »Eros in Psihe« so z uspehom najprej uprizorili in izvajali v Nemčiji. Ni čuda, saj poljskega v njej nič ni. To muziko bi bil lahko napisal katerikoli Nemec, saj so v njej zastopane razne smeri in razni stili.

Ljubljanska opera si je z izvedbo »Erosa in Psihe« nadela težko nalogo. Predvsem zahteva delo izvrstnega režiserja in smiselno opremo. (Pet časovno različnih scenerij opremo in kostumov!) G. višji operni režiser Knittl in scenograf g. akad. slikar Vavpotič sta opero spretno izrežirala in jo dostojno v zadnji sliki (salon) celo razkošno opremila. Vse težkote glasbenega parta je zmagovalno premagal g. kapelnik Nefat, ki je delo skrbno naštudiral in ga energično z zanosom vodil. Vzorno mu je sledil orkester (za to opero žal nepopoln) in še koščičjo pisani zbori niso obušno zdrknili iz tira. Tudi solistom so bile partije trd oreh. Še najhvalejša bi bila Erosova, ki se je g. Banovčevemu mehkužu tenorju dobro prilagajala, dočim sta vlogi Blaka (g. Bukšek) in Psihe (ga. Čaletova) nehvaležni, dasi tudi dajeta včasih priliko do uveljavljanja. Pevna mesta v smislu Puccinija so v tej operi močno spora. Pri reprizi je lepo pel De la Rocha g. Kovač (IV. slika), namesto obolelega g. Betetta je v drugi sliki vskočil g. Janko, gg. Potučkova, Ribičeva, Mitrovič, Mohorič in Perko so v epizodnih vlogah povsem ustrezali. Vsem solistom (razven g. Betetta) bi pa nujno svetloval revizijo njihove deklamacije: komaj vsakih par minut je mogoče iz njihovih ust ujeti razumljivo besedo.

Opera »Eros in Psihe« publike ni ogrela, ker je pač Rožického muzika, po Mozartu, Viridiju, Sattnerju in toli priljubljenemu Kalmanu — na njena ušesa nezasišljen atentat. Mislim, da 99 odstotkov poslušalcev vsebine ni razumelo. Uprava bi morala vsaj par dni pred premiero novitete, ki pri nas ni znana, v vseh štirih ljubljanskih dnevnikih objaviti nje kratko vsebino. Topot jo je priobčil zadnji dan popoldne le »Sl. Narod«. Ali pa naj bi pri novitetah natisnili vsebino na drugi strani gledališnega plakata in prepričan sem, da bi vsak posetnik, ki kupi gledališki list iz srca rad plačal 1 dinar več, da bi vedel vsaj vsebino opere. — Drugič. Pogreško je storila uprava s tem, da je »Erosa in Psihe« dala takoj v abonma in ljudje so sklepali: Novost ne bo kaj prida, šlager pa gotovo ne, če si enkrat z njo ne upajo napolniti gledališča izven abonmajev. In zanimanje za novost se je takoj ohladilo. Častna izvedba in lepa inscenacija ter trud vseh sodelujočih, ki so vsak po svojih močeh pripomogli tej novi operi do uspeha, pa zasluži, da si občinstvo delo pogleda brez vsakih predsodkov. Z dobrim poznavanjem vsebine se bo pogledalo tudi v Rožického (za ljubljano modernost!) muziko in bo brez dvoma uživalo.

Zli duh Lumpacija vagabunda.

Ljubljanska drama je uprizorila v petek, 8. t. m. Nestroyev čarobno burko »Zli duh

Lumpacivagabundus«, ki je v prvi pomladi našega gledališča zabavala predmestje. Igra je brez vsake umetniške vrednosti, čas in razmere zgrabljene z mnogo premajhnim obzorjem, da bi mogla burka živeti še pri nas v današnjem času, ki je vendar tako drugačen in nov, da ga naša gledališka uprava nikakor ne more razumeti. »Delo« je bilo na novo inscenirano, nabavljeni so bili novi kostumi, sviral je godba, nastopil je balet in igralci so z resnim naporom odigrali osem slik svoje neduhovite naloge; ves napor in vsi izdatki zastoj, kajti publika je postala razsodna, ni se ogrela za novo številko umetniškega repertoarja slovenske drame. Najenostavnejše bi bilo prezreti take napake, če bi potrošena sredstva in energije ne šle na rovaš celotnega gledališkega nivoja. Tako pa je vprašanje po krivici potrebno, da bo mogoče misliti na sredstva za ozdravljenje kulturne institucije. Neodkritostno bi bilo, če bi v času, ko je mnogokrat napadani upravnik Hubad zaputil svoje mesto, zamolčali, da se umetniške razmere pod njegovim naslednikom nikakor niso poboljšale.

Ga. Zinka Vilfan-Kunc, bo na koncertu pevskega zbora Glasbene Matice v ponedeljek, dne 11. t. m. pela v treh nastopih 3 ruske, 4 hrvaške in 3 slovenske pesmi. Nekateri so iz najnovejših sodobne literature, nekateri pa spadajo k najboljšim skladbam prejšnjih desetletij. Koncertno pevko go. Zinko Vilfan-Kunc spremlja njen brat pianist Božidar Kunc. Besedilo zborov in samospelov se dobi tiskano v predprodaji v Matični knjižarni.

Koncert pevskega zbora Glasbene Matice v ponedeljek, dne 11. aprila t. l., dirigent Matiej Hubad. Med skladbe, ki se gibljejo v modernjši struji novejših slovenskih glasbe spadajo iz sporeda zborovih točk: Adamičeva »Zazibalka«, »Kresove tri devojke« in »Kdo dobi deklet« ter Mirkova pesem »Rokoko«, izmed čeških mojstrov pa Sukova pesem »Dojčin Petar in kralj Matijaš«, Novakova »Božična uspavanka«: Spi Jezušček... Skladbi iz prejšnjih dob pa ste dve rukoveti srbskega harmonizatorja narodnih pesmi Mokranjčeve Črnogorske in Bosanske pesmi, ki so se letos prvič po pevskega zboru Glasbene Matice izvajalo, dalje 3 lepe pesmi iz ruske literature Grečninova pesem »Sever in jug«, Kjujeva pesem »Dve rožice« in Tanjejeva pesem »Sončni vzhod«. Pri koncertu se bo izvajala tudi srčno ljubka pesem našega odličnega nestorja P. Hugolina Sattnerja »Ruškine sanje«. Vstopnice v predprodaji v Matični knjižarni, na večer koncerta pred koncertno dvorano.

Pripravlja se XI. razstava Narodne galerije, na kateri razstavijo Rihard Jakopič, Matija Jama, Matej Sternen in Ferdo Vesel. Razstava bo v Jakopičevem paviljonu in bo razstavljenih okoli 120 umetnin.

Lepote in zanimivosti Poljanske doline.

V soboto zvečer je priredilo društvo »Soča« svoje zaključno predavanje v tej sezoni. Predavatelj vladn. svetnika dr. Andrejko, ki si je izbral za naslov svojemu predavanju »Krajevno obilježje Tavčarjevih spisov«, je pozdravil v imenu »Soče« g. Svičigoj.

Govornik je s toplo besedo govoril o enem najlepših biserov naše Gorenjske, o prelepi Poljanski dolini, domovini dr. Tavčarja in drugih velikih slovenskih mož. Nazorno je podal vso mehko slikovitost te doline, ki se prične že pri Škofji Loki in sega tja do Zirovskega vrha. Obdajajo jo ljubiki griči, pa tudi strme gore, nad katerimi kraljuje visoki Blegoš. Dolino reže Poljanska Sora, ob njeni strani pa leže naselbine Visoko, nekdanji lovski gradič brižinskih škofov in zadnji dom Ivana Tavčarja, dalje Poljane, Hotovlje, Volče Zetina in drugi kraji. Vsa Poljanska dolina je polna zgodovinskih reminiscenc, ohranila pa je svoje pristno, ne popačeno in še vedno gostoljubno slovansko, slovensko prebivalstvo.

Tu so zrastle znameniti slovenski moške, kakor slikarji Janez in Jurij Subic, Ažbe, Bradaska, Čelcerin in Ivan Franke; misleci Alojz in Fran Ušeničnik, prof. dr. Gregor Krek, Jurij Dolinar, profesor prava na prvi slovenski univerzi v Ljubljani za časa Francozov, dalje ameriški škof Janez Mrak, stolni prošt Andrej Kalan, biograf Janeza Ev. Kreka prof. Dolenc in največji med njimi — dr. Ivan Tavčar.

Predavatelj je v duhu vodil občinstvo preko Malenskega vrha pod Blegoš, mimo znamenitega studenca — po poti, po kateri sta hodila avtor »Cvetja v jeseni« in njegov ideal Metar.

V nasprotju z dr. Prijateljem je predavatelj mnenja, da si dr. Ivan Tavčar prav golovo ni zamislil za kraj, kjer se godi dejanje »Cvetja v jeseni« vasice Zgornje Zetine.

Dalje je predavatelj opisal ponosne kmečke domove v Poljanski dolini in spominjal na Tavčarjeve trditve, da je kmet tu kot kralj, opisal je prapoeste ter preproste, zaupljive Poljance in s poetičnimi besedami opisal lepoto te čudežne doline, ko žari na bližnjih hribovih belo črešnjo cvetje. Kdor je vžljubil Tavčarjeve spise in pozna lepo Poljansko dolino, so mu bila izvajanja g. predavatelja lep in redek užitek.

Za predavanje se mu je z navdušenimi besedami zahvalil prof. Bačič. Šest učenčkov meščanske šole je nato pod vodstvom svoje učitelja Jedriniča, pokazalo svoj presežljiv napredek v srbohrvaščini s tem, da je recitiralo krajše sestavke in pesmi o našem morju in jugoslovanski zastavi; meščani pevskega zbor pod vodstvom g. Gervaisa pa je dovršeno zapel več pesmi.

Poravnajte naročnino

Sport.

Wimbledonski teniški turnir se začne še le 20. julija, pa so že vsi sedeži prodani. Radi tega je predsedstvo dosedaj vrnilo že 33.000 funtov sterlingov (ca 9 milijonov Din) različnim osebam iz celega sveta, ki so si hoteli zagotoviti sedeže. In tak naval se pričakuje, čeprav ne bo sodelovala božanstvena Susana!

Največji velodrom Evrope bodo zgradili v Oslu. Dirkalna proga za kolesarske tekme bo dolga 333,33 m. Te tekme bo lahko gledalo 12.000 gledalcev, če bodo pa progo odstranili, bo v dvorani prostora za 18.000 gledalcev.

Se enkrat Carpentier proti Dempseyu? Amerikanski listi kar ne morejo verjeti, da je Dempsey končal svojo boksersko karijero in ga spravljajo v vedno nove kombinacije, izmed katerih pa se nobena ne uresniči. Sedaj poročajo iz Newyorka, da je ponudil neki podjetnik Georgesu Carpentieru 75.000 dolarjev, če nastopi proti Jacku Delaneyju, svetovnemu prvaku v poluteži; če bo Carpentier zmagal, mu bodo postavili nasproti Dempseyja. Carpentier je obljubil, da sprejme ponudbo, veliko vprašanje pa je, če bo res nastopil Dempsey proti njemu.

Svetovni pokal za plavače. Po načinu teniških tekem za Davisov pokal se bo ustanovilo enako tekmovanje za plavače celega sveta. Bogati ameriški sportski mecen Rikard C. Petterson jun. iz Newyorka je ustanovil pokal za plavače. Določitev natančnih pogojev je poverjena trem prominentnim osebnostim in sicer Murray Hulbertu, predsedniku ameriške atletske unije, F. A. Hunterju, generalnemu tajniku britskega olimpskega komiteja in F. Drigujuju, članu predsedstva mednarodnega plavalnega saveza.

100 km v 7 in pol urah. Indijanec Tomaž Zafiro, ki se je že lansko leto proslavil s svojim famoznim tekom iz Pachuca v Mexiko, je dosegel nov velikanski uspeh. Pretekel je namreč razdaljo iz mesta Pachuca do mekikanske meje, ki znaša 100 km, v 7 urah 35 minut, kar znaša povprečno skoraj 14 km na uro.

Diplomatje v službi sporta. 18. in 19. junija se bodo vršile v Berlinu velike lahko-atletske tekme. V častnem odboru so zastopani tudi sledeči diplomati: amerikanski poslanik Schurman, angleški poslanik Lindsay, francoski poslanik Pierre de Margerie, italijanski poslanik Marescotti, dalje švedski, ogrski, danski, norveški, finski, švicarski in češkoslovaški poslanec.

Smrt v sled avtomobilov. Newyorški prometni urad je nedavno objavil žalostno statistiko. Samo v državi Newyork se je pripeletilo 1. 1926 nič manj nego 2143 smrtnih slučajev v sled avtomobilov. To število prekaša 1. 1925 smrtno ponesrečenih za 23. Od 2000 ubitih oseb je bilo 600 otrok pod 15 leti in 30 od teh je našlo smrt v sled lastnih vozil. Na železniških prehodih je ponesrečilo 150 oseb. Čuden vtis napravijo na človeka v državi, kjer vlada prohibicijski zakon, sledeče številke: v 506 slučajih so povzročili pijani šoferji, v 842 slučajih pa pijani pešci avtokatastrofe s smrtnim izidom. Velik odstotek teh nesreč imajo na vesti šoferji avto-taks. Čeprav tvorijo avto-takse samo 3 odstotke policijsko registriranih avtomobilov, so vendar zakrivali njih vozniki 20 odstotkov smrtnih nesreč.

Nogomet. Angleški Cupfinale je poleg derbija v Epsomu in veslaške tekme Oxford-Cambridge največja sportna prireditve Anglije. Kako velikansko zanimanje vlada za končni boj, dokazuje dejstvo, da je že vseh 100.000 vstopnic prodanih, ki so bile določene za predprodajo. In Cupfinale se vrše še le 23. aprila.

Nov svetovni rekord v težki srednji teži je postavil Dunajčan Hans Hipfinger, ki je obojeročno pravilno sunil 135 kg; pri isti prireditvi je zboljšal Gustav Becker avstrijski rekord v obojeročnem sunku v težki teži od 145,9 kg na 150 kg.

Gospodarstvo.

LJUBLJANSKA KREDITNA BANKA, LJUBLJANA.

Dne 9. t. m. ob 3. uri popoldne se je vršil ob številni udeležbi delničarjev XXVII. redni občni zbor Ljubljanske kreditne banke v Ljubljani. Občni zbor je vodil predsednik banke g. dr. P. Defranceschi, ki se je spominjal po kratkem pozdravu navzočih v toplih besedah pok. predsednika zbornice, g. dr. Karel Trillerja in njegovih nevenljivih zaslug za procvit banke, nadalje pok. soustanovitelja, člana uprave, g. Urban Zupanca in uradnika, g. Ivo Sterleta. Nato je očitno na kratko splošen gospodarski položaj v naši državi in zlasti v Sloveniji, ki pa nudi še manj ugodno sliko kot oni v predprejšnjem letu, kljub temu neugodnemu splošnemu gospodarskemu položaju, da pa se je poslovanje banke v minulem letu zopet razširilo in znatno povečalo v tekočem letu v sled prevzema Trgovske banke d. d. v Ljubljani in njenih podružnic. Povdarjal je nevdružnost sedanjih davčnih bremen, ki so posebno velika zlasti v Sloveniji, ki težko pričakuje enotno davčno zakonodajo. Končno je zagovarjal potrebo čim večje štedljivosti, ki mu bo veljala kot predsednik za glavno načelo. Nato je obširno razpravljal g. generalni ravnatelj Tykač o poslovanju banke v preteklem letu, navedel zaključne številke, iz katerih izhaja, da se je skupni promet banke povečal v minulem letu na preko 31 milijard dinarjev, da so narasle vloge na preko 227 milijonov dinarjev, kar vse izpričuje neoma-

jano zaupanje v naš najstarejši slovenski bančni zavod. Na predlog nadzorstva so se nato soglasno odobrili računski zaključki. Upravnemu svetu se je podelil absolutorij, upravi ravnateljstvu in uradništvu pa se je izrekla zahvala. Občni zbor je soglasno sklenil, sprejeti predlog nadzorstva glede razdelitve čistega dobička po 6.282.064 Din 50 par ter določil poleg štatutarnih tinitijem 3.999.996 Din za izplačilo 8% dividende v znesku 12 Din na delnico, dodelil 1.304.258 dinarjev 10 par rezervam, 300.000 Din, pokojninskemu fondu, 180.000 Din za remuneracijo uradništvu ter sklenil, da se ostanek po 109.632 Din 99 par prenese na novi račun. Na občnem zboru so bili izvoljeni v upravni svet dosednji člani: gg. Makso Antič, Fran Bonač, dr. Peter Defranceschi, Ivan Jelačin ml., Avgust Jenko, dr. Alojzij Kokalj, Ivan Korenčan, Ladislav Pečanka in dr. Edo Šlajmer; na novo po gg. Josip Javornik, Viktor Meden, dr. Ernest Rekar in Herbert Woschnagg. Na seji upravnega sveta, vršeči se po občnem zboru, je bil poleg predsednika, g. dr. Defranceschija in podpredsednika, g. Vodnika izvoljen za podpredsednika g. Viktor Meden. V nadzorstvo so bili izvoljeni gg. dr. Ivan Bole, dr. Alojzij Kobal, Bela Milič, Viktor Naglas in Anton Škof.

To in ono.

SPOMINI NA WIEDOVO KRALJESTVO V ALBANIJU.

Albanska tujska legija.

Albanija je imela kar dvoje legij: nemško-avstrijsko in rumunsko. Nemško-avstrijska je bila prva; dunajski kipar Gurschner jo je osnoval in čeprav je bilo njegovo zbiranje kot neumno na Dunaju in v Berlinu prepovedano, je vendar zbral prav lepo številce najemnikov. Njihov vodja je bil mladostni vitez pl. Gumpenberg, falirani bavarski konjeniški častnik, eden največjih pustolovcev kar jih je bilo na svetu. Boril se je že na Cirenaiiki pod Enver begom, nato se je že prišel v Albanijo, ko se je osnovalo tam mlado kraljestvo. Potem je bil tu še vitez pl. Lippe, od saarbrüških ulancev, kateremu je bila poverjena albanska artiljerija.

A nropos artiljerija: tu moram obenem povedati še zgodbo o italijanskih topovih. Za Albanijo sta se tedaj zelo potebovali Avstrija in Italija in mala darila z obeh strani naj bi jima pridobila albansko prijateljstvo. No, in Italijani so podarili albanski armadi pol ducata topov. Albanci so jih slovesno pripeljali in nameravali z njimi v prisotnosti vseh vojaških avtoritet izstreliti salvo v počaščenje dardeljivega prijatelja. Torej, izprožili so prvi top. Nastal je silen pok, blisk in primerna poroja dima. Lafeta zadaj je odskočila. Nato pa smo zazijali: topovska cev je izginila brez sledu. Mogoče je to čarovnija? Pretečeta dve, tri sekunde. Nato pri buči nekaj temnega iz zraka in se zarine tik pred nami v pesek. To je bila italijanska topovska cev. V vsej albanski vojni niso bili ljudje v tako veliki nevarnosti.

Toda vrnimo se k tujskim legijam. Nemci so se organizirali v bojovito kompanijo in so izvajali svoj priljubljeni »Dienstbetrieb« do najmanjših podrobnosti. Imeli so vzorno disciplino in so bili edini, ki so ostali v Draču za časa največjih zmed še pametni.

Mnogo bolj elegantni, temperamentni so bili Rumuni. Pravična kraljica Carmen Sylva je poslala svojemu nečaku Wilhelmu Wiedu nekaj svojih Rumunov. Rumunska legija je vkorakala v Drač s palaplojimi zastavami in z zvonečo godbo, pod vodstvom majorja, za katerega bi se vsi operetni odri kar trgli. Nikoli ne pozabim prve parade pred kraljevsko dvojico. Četa se je postavila v strumno vrsto na konakovem vrtu. Ko sta se pojavila kralj in kraljica, je pričel major ognjevit govoriti. Toda že po prvih besedah planeta iz palače dve ogromni volji dogi, last kraljice, se zakadila v majorja in pričneta tako divje lajati, da ni bilo mogoče razumeti niti besedice. Končno je napravila kraljica temu prizoru konec na svoj resoluten način, da je s svojo kraljevsko milostjo lastnoročno pretepla oba psa. Nato se je nadaljevala parada v vsem svojem sijaju in krastosti do konca.

Za rumunsko četo je korakal mož in več prav grdih uniformiranih babnic, ki so imele na rokavu bel ovoj z naslikano rdečo roko. Dolgo smo si ubijali glave, kaj bi to pomenilo. Končno se je izkazalo, da je to sanjejska četa. Že — toda kaj naj pomeni potem roka? No, so nam odgovorili, Albanci so deloma kristjani in deloma mohamedanci. Rdeči križ bi žalil muslimane, rdeči polmesec pa kristjane. Na rdeči roki se pa res ne more nihče spodtikati...

Istega dne, ko so Rumuni vkorakali, bi prišlo kmalu do prave bitke. Bojaželni major je razvrstil svoje čete na hribu nad mestom, ni pa smatral za potrebno, da bi stopil z drugimi vojaškimi poveljniki v stik in zato ni prav nič poznal strateskega položaja. Ko je nastala noč, so opazili Rumuni na bližnjem hribu številne stražne ognje. To morajo biti gotovo hudobni sovražniki, (ki so pa brigadi Rumune, mimogrede rečeno, ravno tako malo, kakor Nemce). Major ukaže streljati, kolikor se je le dalo, iz bleščečih novih pušk. Čez nekaj časa se prijavi pri majorju odposlanec viteza pl. Gumpenberga. Ta mu je sporočil, da streljajo njegovi ljudje sicer malce previsoko, toda če ne nahajajo takoj s tem prokletim streljanjem, pričnejo streljati tudi Nemci in ti poznajo razdaljo prav dobro. Če pa namerava rumunski prijatelj streljati na kraljeve sovražnike, naj se obrne za kakih devetdeset stopinj na desno, potem bo smer približno prava.

Razen teh dveh »legij« se je nahajala v Draču še albanska žandarmerija pod vodstvom nizozemskih častnikov-instruktorjev. Njihov poveljnik je imel radi svojega najboljši pametnega odklanjanja nepotrebnega streljanja priimek »major Nixschiesen!«. Poveljeval je albanski »vojaki«, to se pravi, vsem moškim prebivalcem v mestu, ki so se nahajali, kakor jih je že bilo volja, ali v mestu, ali pa v strelskih jarkih pred mestom. Ponoči so streljali na vsej fronti s salami. Zjutraj pa so prišli pred palačo po sestniki številnih oslov in govedi, ki so jih »vojaki« ponoči postreljali, ter zelo okusno naložili mirhovine pod kraljevim oknom kot dokaz za upravičenost odškodninskih zahtev.

Nekdo pa je bil, ki se ni niti najmanj brigal za vso albansko meščansko vojno. To je bil graški univerzitetni profesor Seiner. Pozabil sem že, ali je bil geograf, geolog ali botanik. Vendar pa je mirno hodil vsevpriek po deželi ter je satoril, kjer je ravno naneslo. Z najboljšim uspehom je ignoriral vse albanske razmere. Njemu se ni nisoli nič pripetilo...

ANEKDOTA O NEWTONU.

O slavnem angleškem matematiku in fiziku Newtonu, čegar dvestoletnico so praznovali te dni, krožijo sledeče anekdote:

Pozabljeno vino. Ko je Newton delal leta 1679 na svojih »Osnovah mehanike«, si ni

privoščil niti najmanjšega razvedrila. Celo uživanje hrane in spanja je omejil na količino, ki jo je mogel malo časa. Nekoč pa je moral le povabiti svoje tovariše k sebi. Med večerjo je vstal, da bi prinesel iz svoje študijske sobe vino — ni pa se vrnil več. Ko je vstopil v študijsko sobo se je domislil principov mehanike. Vsedel se je k mizi in začel pisati. Če ne bi njegovi tovariši med tem pomrli, bi lahko še danes čakali na vino.

Se en slučaj razmišljenosti. Nekoč zaprosi Newtonov obiskovalec gospodinja, naj ga prijavi pri njem. Gospodinja obžaluje, ker je Newton prepovedal vsako motenje med delom. Obiskovalec se je vsedel ter čakal, da neha Newton z delom in pride k obedu. Pretekla je ura — Newtona še ni toda gospodinja je že prinesla pečeno kokoš na mizo. Zopet preteče ura. Tujec postane lačen, poje kokoš in prosi gospodinja naj speče za Newtona drugo. Predno je bila ta spečena, pride Newton, zapazi kurje kosti na mizi in pravi: »Poglejte kako smo znanstveniki zanišljivi! — Pozabil sem, da sem že jedel.«

Ura v loncu. Lepega dne pozabi Newton radi svojih študij zajtrkovati. Ker se je njegova gospodinja bala, da bi mu moglo to škodovati, je udrila v njegovo delavnico ter prinesla jajce in lonec vode, da skuha zajtrk. Newton ji pove, da bo storil to sam. Kako pa se je začudila, ko opazi čez pol ure Newtona pri Spiritovem gorilniku — z jajcem v roki in z uro v loncu.

Newtonova pisma. L. 1867 je presenetil francoski matematik Charles pariški akademijo z odkritjem navodno Newtonovih pisem, iz katerih izhaja, da ni iznašel gravitacijskega zakona Anglež Newton temveč Francoz Pascal. Ta pisma so bila datirana z letom 1652, dočim je Newton dognal gravitacijski zakon šele leta 1687. Charles bi imel prav, če ne bi bilo 27.320 Pascalovih pisem ponarejenih od kralja ponarejevalcev Braina Denis Lucas, kateremu ni Charles plačal zanje nič manj, kakor 140.000 frankov. Ko je bila sleparija razkrita, je sodišče obsodilo Lucasa dne 16. februarja 1870 l. na dve leti ječe, 500 frankov kazni in na povrnitev škode. Toda Charles je še potem verjel v to, da je dognal gravitacijski zakon Francoz Pascal.

64 srebrnih porok v enem dnevu. Na velikonočni ponedeljek se proslavi v občini Grenay na Francoskem 62 srebrnih porok. Občina priredi zakonskim parom, njihovim otrokom in vnukom zakusko. Lansko leto se je proslavilo v Grenaju na velikonočni ponedeljek 40 srebrnih porok.

Koreanski Voronov. Koreanski svetnik Skajkinau je razkril skrivnost, kako postane človek lahko 350 let star. Ta skrivnost obstoji v kratkem v tem, da ne uživa nič drugega kot majhne kolače iz smrekovega lubja in vode. Čudnemu svetniku je 60 let, upa pa, da bo živel še 290 let. Skajkinau je »puščavnik« in živi v svetem gorovju Kongosanu. Sedaj je prišel v Tokio, kjer pripoveduje

članom peerskega kluba skrivnosti svojega življenja. Pravi, da je našel stare knjige, v katerih je čital, da so dosegli takrat, ko so bile te knjige napisane, ljudje, ki so živeli na omenjen način starosti do 500 let. Skajkinau spi vsak dan samo po dve uri, se masira in krepi svoje zdravje po predpisih svete budistične vere. Poje vsak dan dva kolačka iz smrekovega lubja ter izpije en do dva kozarca vode. Trdi, da se čuti pri tem bolj močan in mlajši kot s 30 leti. Sedaj proučava svete knjige, da bi razkril skrivnost, kako bi bilo mogoče živeti brez vsake hrane. Nam se pa zdi, da je sveti mož velik slepar.

Mrtvec je izpregovoril. Črnc John Samson v nekem manjšem mestu Avstralije je znan ter boglasec (po Bartlovem slovarju »Bauchredner«). Nedavno je napravil oblični pogreb nekakega svojega rojaka šala. Ko so spuščali krsto v grob, se je začel iz krste glas: »Prosim, bolj počasi!« Pogrebci so se silno prestrašili. »Bolj počasi«, je izpregovoril mrtvec, »mari ne vidite, da me boste izpuščili!« Može, ki so spuščali krsto v jamo, so jo izpustili ter pobegnili prestrašeni z vsemi navzočimi vred. Pri grobu je ostal samo John Samson, ki se je na ves glas krohotal radi šale, ki jo je napravil. Govoril je bil namreč iz trebuha. Ta dan se je smejal, naslednji dan pa ne več, zakaj policija ga je eksemplarno kaznovala.

Viggo Cavling:

Školjka

Alfred je zaklel. Nemogoče je bilo priti kam naprej; mladina, ki se je tepla za denar, je bila na potu.

Tudi strelji so dosegli svoje. Vozili kapitan in Bajmakova sta bili že večkrat prestreljeni. Naenkrat zakriči eden Beitovih kulijev; zadet je bil v prsa. Ko je tekkel mu je prestrelila krogla nit življenja; noge so se mu opotekale, toda telo je teklo še vedno naprej; prekucnil se je v kozolecu ter se v naslednjem trenutku zvrnil mrtev kot kamen v prah.

Sedaj se prične kuliji braniti, da bi šli še dalje. Bili so od dolgega teka izmučeni, kajti tekli so že dobro uro; usoda njihovega tovariša jim je zlomila pogum, preplašeni so stali tu in si brisali z robci pot z obrazov. Niso hoteli teči več dalje.

»Onemu, ki teče še dalje, obljubim tisoč dolarjev!« zagrmil Beit.

Tisoč dolarjev! Pri svetem Budi! Kako sijajna poudoba! In kuliji zopet napnejo jermena in stečejo dalje. Naprej! Naprej!

Kapitan je bil sedaj prvi. Kroglice so žvižgale krog njega. Toda njegovi kuliji se ne ustrašijo in voz drči dalje.

»Hitreje, hitreje, rumeni lenuh!« zakriči in ustreli z revolverjem v zrak, da preplaši ljudi.

Roparji so bili že blizu obupa. Žrtvovali

so mošnjo za mošnjo, da bi se mogli vsaj za nekaj metrov bolj oddaljiti od zasledovalcev.

Eden Bajmakovih kulijev je bil ranjen. Pet minut kasneje pade še eden in Alfred je moral Bajmakovu odstopiti dva od svojih.

Divji spreved preteče palačni trg v vsej njegovi dolžini, dokler ne izginejo rikse zopet v malih ulicah.

»Vraga!« zakliče kapitan. »Sedaj se prične boj!«

Imel je prav. Kakor hitro je zavil voz v eno ozkih ulic, se je pričelo streljanje z novo srditostjo. Kroglice so padale tako na gosto, da so se kuliji preplašeni umaknili in niso hoteli napraviti niti koraka več dalje.

»Potem ven iz vozil!« zapove Beit. »Moramo peš dalje!«

V tem trenutku pride japonski policijski častnik ter šest orožnikov. Z Beitom na čelu odhite vsi znova dalje.

Zasledovalci so se nahajali v eni glavnih ulic, ki gredo preko okraja revnejših slojev v Tokio. V orijentu ne zapirajo nikdar trgovin, prodajalne so odprte dan in noč. Ko nastane tema, obesijo trgovci barvane lampijone nad vhodom svojih trgovin in razstavijo najbolj vabljivo blago na cestnem hodniku. Ceste se izpremenijo v milje dolge, fantastično razsvetljene trge, kjer se srečujejo v gneči kupci, si pripovedujejo novice iz mesta in kupujejo blago.

Po eni takih cest so drvela s krvjo obriz-

gana vozila. Roparji so neusmiljeno streljali v množico, ki se je preplašeno razbegnila na vse strani, pohodila razstavljenе predmete in se skrivala, kamor se je mogla.

Za roparji je tekkel policijski častnik s sabljo v roki, za njim šest orožnikov in štirje Evropejci. Kakor težek sen so bežali mimo.

Kuliji roparjev so bili utrujeni. Vozila so tekla le s polovico one hitrosti, kakor v začelku gonje. Kljub temu so se dovoili hitro premikala, tako, da so mogli zasledovalci za njimi le s skrajnim naporom vseh svojih sil.

Beit je še vedno vodil. Roparji so menjali vsak trenutek smer. Često so se skrili za kakim oglom in takoj, ko so se pokazali zasledovalci, so jih sprejeli z žvižgajočimi kroglicami.

Gonja je dospela že v vzhodni del Tokia; zločinci so se napolili do parka Ueno. Na eni strani nasadov se je dvigal strm grič, na katerem je stal tempelj. V vzhodni griča so skočili roparji iz vozil in se skrili v grmovju.

Policijski častnik je ukazal zapleniti vozila in aretirati kulije. Vozila so bila prazna. Rumeni razbojniki so vzeli vse s seboj.

»Se boljše«, pravi kapitan. »Plen jih bo oviral na begu.«

Grič se je dvigal strmo kvišku in je bil ves poražen z gostim, nizkim gozdom. Steza, ki je vodila do templja, se je nahajala na drugi strani. Ostalo je torej le eno: pre-

riti se skozi džunglo in poiskati sled. In to brez obotavljanja.

Vsi planejo v temno goščavo. Poskus je bil skrajno nevaren, kajti nihče ni niti slutil, kje so morilci skriti.

Alfred je plezal z lovskim nožem v ustih po skalah in kleteh.

Končno je menil, da je prispel na vrh visokega, gosto zaraščenega griča. Potipal je z roko pred sé in zadel na visok zid, ki je onemogočal nadaljnje prodiranje.

Na svoje pomirjenje pa začuje hkrati glasen Beitev glas, ki ni bil daleč od kraja, kjer je bil sam:

»To pot! To pot! Tu je odprtina v zidu!«

Preiril se je tja in kmalu nato so bili zasledovalci že vsi zbrani krog Beit. Roparji se očitno niso skrili v grmovju, temveč so tudi pobegnili skozi odprtino v zidu. Z druge strani se je začelo streljanje, klici in kriki, kakor da se borijo tam ljudje.

»Hitimo zopet dalje!« zapove Beit. Z novim pogumom planejo zasledovalci k tempelju.

Tu zapazijo čudno sliko. V ozadju je stal visok, lesen tempelj, lahko osvetljen s tenko mesečino. Njegova sedem vogelna zmagajva streha se je dvigala na številnih stebrih, pod temnimi oboki pa so se svetili hladni obrazi Bud. Na vsaki strani templja je stala zveržena in vitka pagoda. Mesečina je osvetljevala pozlačeni zid in razsvetljevala skrivnostno tempeljsko dvorišče.

(Dalje prih.)

Carinško poizredniški in špedicijski bureau

»GROM«

LJUBLJANA, Kolodvorska ulica 41

Naslov brzojavkam: »GROM«. Telefon 2454.

Podružnice: Maribor, Jesenice, Rakek.

Obavljajo vse v to široko spadajoče posle najhitreje in pod kulantnimi pogoji.

Zastopniki družbe spalnih voz S. O. E. za ekspresne pošiljke.

VINOCET

tovarna vinskega kisa, d. z o. z., Ljubljana

nudi

naifinejši in najokusnejši namizni kis iz vinskega kisa.

Zahtevajte ponudbo. Telefon števil. 2389.

Tehnično in higijenično najmoderneje urejena kisarna v Jugoslaviji.

Pisarna: Ljubljana, Dunajska cesta št. 1a, II. nadstr.

POMLADI!

No. avice, kravate, srajce, rokavice, naramnice, žepni robci, nakit za obleke, otroške majice, nah biniki, pali e, dežniki, klopi v vseh barvah, šifoni, S lingen škarje, noži, potrebščine za krojače, čevljarje, tapetnike, šivilje in sedlarje, Razna dišča mila — samo pri

J sip Petelinc

blizu Prešernovega spomenika, ob vodi Ljubljana

Najnižje cene. Točna postrežba.

MALI OGLASI.

Za vsako besedo se plača 50 par. Za debelo tiskano pa Din 1.—

Gospodična

z dobrimi izpričevanji, dobra in varčna gospodinja, zna tudi nekoliko šivati ter gre tudi za vzgojiteljico k otrokom. Želi mesta pri vdovcu ali bolj starejšemu gospodu kot gospodinja. Ponudbe prosi na upravo »Nar. Dnev.« pod: »Skrbna in varčna gospodinja«.

Lahek postranski

zaslužek

na domu, za obojni spože od 14 let naprej, brez posebnega znanja; dnevni zaslužek 20 do 25 Din. Kdor se zanima, naj pošlje za pojasnilo za pouk in vzorec dela 10 Din kateri znesek se pa vrne ako delo prevzame. Nika prevara, za mladi no je velikega pomena. Ponudbe na upravo lista pod šifro: »Čas je zlato«.

Zastoj - spalno sobo

novi kompletno dobite pri tomboli »Dom ubogi« na velikonočni ponedeljek. Srečke v trafikah ali družni pisarni »Mojmir«, Maribor, Koroška c. 10-I.

Izredno ugoden nakup.

Dne 27. aprila 1927 ob pol desetih je pri okrajnem sodišču v Kamniku, soba št. 6; javna dražba za obri ali manjše podjetje zelo prikladnega poslopja z vrtem in večjo parcelo v Domžalah. Ugodni plačilni pogoji. Najmanjši ponudek 98 dinarjev, varščina 18 dinarjev. Informacije pri dr. Emilu Staremu, odvetniku v Ljubljani, Tavčarjeva ulica 4.

OGLAŠUJTE NARODNEM DNEVNIKU!

TISKARNA MERKUR

TRGOVSKO-INDUSTRIJSKA D. D.

LJUBLJANA, Simon Gregorčičeva ulica 13.

Se priporoča za tisk vseh trgovskih, obrtnih, industrijskih in uradnih tiskovin. Lastna knjigovodstva.

Tiska časopise, knjige, brošure, cenike, tabele, statuta, vabila, letake, lepake, posetnice i. t. d.